

ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN ZOR KULLANMA YETKİSİ

AUTHORISATION FOR USE OF FORCE OF PRIVATE SECURITY FORCES

Dr. Oktay BAHADIR¹

İsmail Turgut KILDAN²

ÖZET

Zor kullanma yetkisi, kolluğun en fazla tartışılan ve belki de en önemli yetkisidir. Kamu düzeninin sağlanması ve devamı için kolluğa bu yetkinin tanınması elbette ki bir zorunluluktur. Ancak, zor kullanma yetkisi, bazen, en temel insan hakkı olan ve diğer bütün hakların kullanılması için önkoşul olan yaşama hakkını tehdit etmektedir. Bu nedenle, bu yetkinin kullanılabilmesi için durumlar, kanunlarla, öngörülebilir bir şekilde sınırlanmalıdır.

Son yıllarda, hemen her yerde özel güvenlik görevlileriyle karşılaşılmaktadır. Dünyada ve Türkiye’de özel güvenlik görevlilerinin sayısı hızla artmıştır ve artmaya da devam etmektedir. Devletler, aslında bir kamu hizmeti olan güvenliğin sağlanmasını özelleştirmektedir. Bu durumda, özel güvenlik görevlilerinin de, polis ve jandarma gibi, zor kullanma yetkisine sahip olup olmadığı sorusu gündeme gelmektedir.

Burada, öncelikle, özel güvenlik görevlilerinin yetkileri ve bu yetkilerin sınırlarına kısaca değinilmiş, sonra, özel güvenlik görevlilerinin zor kullanma yetkisi incelenmiştir. Ayrıca, özel güvenlik görevlilerinin zor kullanma yetkisini kullanırken, kendilerine karşı işlenen ve kendileri tarafından işlenen suçlara değinilmiş, yeri geldiğinde, konuyla ilgili Yargıtay kararlarına da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel güvenlik, zor kullanma, kamu düzeni, yaşama hakkı, kolluk teşkilatı.

ABSTRACT

The authorization for use of force is the most discussed and may be the most important authority of the law-enforcement officers. It is certainly an obligation to grant this authority to the law-enforcement officers for ensuring and maintaining the public order. However, the authority for use of force sometimes poses a threat to the right to life, which is the most fundamental

1 * Adalet Bakanlığı UHDİGM İnsan Hakları Daire Başkanlığı Hâkimi

2 ** Bozüyük Cumhuriyet Savcısı

human right and prerequisite for the enjoyment of all other rights. For that reason, the limited situations in which this authorization could be used and should be determined by laws in a predictable manner.

In recent years, the private security forces are encountered almost everywhere. The number of the private security forces rapidly increased in the world and in Turkey and will continue to be increased. The states privatize the ensuring of the security which is in fact a public service. At this stage, the question whether the private security forces have the authorization for use of force like the police and gendarmeries or not has been brought to the agenda.

The authorities of the private security forces and the limitations of these authorities are primarily discussed in this article. The authority for use of force of the private security forces is subsequently examined. Moreover, the offences committed both against and by the private security officers while exercising their authority for use of force are addressed in this article. When appropriate, the judgments rendered by the Court of Cassation in this regard are also referred.

Keywords: Private security, the use of force, public order, the right to life, the law enforcement agency.

GİRİŞ

Hukuk devletinde, kamu düzeninin sağlanması ya da bozulmuş olan kamu düzeninin yeniden kurulması açısından kamu görevlilerine zor kullanma yetkisinin tanınması bir zorunluluktur. Ancak, bilindiği üzere, kamu düzeninin sağlanması ve bu bağlamda, suçla mücadele edilmesi ile insan hak ve özgürlüklerine saygı arasında çok ince bir çizgi bulunmaktadır. Kamu görevlilerine tanınan zor kullanma yetkisinin, kişilerin temel hak ve özgürlüklerden birisi olan vücut bütünlüğüne ve özellikle yaşama hakkına yönelik olarak kullanılmasının şartlarını ve sınırlarını titizlikle tespit etmek insan haklarına saygılı bir hukuk devletinin tesisi açısından büyük öneme sahiptir.

Ülkede huzur ve güvenin temini ile vatandaşların can ve mal emniyetinin sağlanması devletin en temel görevlerinden biridir. Bu görev, kolluk kuvvetleri tarafından yerine getirilmektedir.³

3 KARAGÖZ Ahmet, **Özel Güvenlik Kuruluşları Eğitimi, Görev ve Yetkileri**, Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi, Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları, No:6, İstanbul 2005, s.46; Zor kullanma yetkisi, kişilerin en temel hak ve özgürlüklerden birisi olan beden bütünlüğüne ve hatta yaşama hakkına yönelik olduğundan, yasanın verdiği yetki ile daha çok kamu görevlileri tarafından kullanılmaktadır. Ancak, yasa istisnai de olsa, bazen kamu görevlisi olmayan kişilere, zor kullanma yetkisi verebilir. Örneğin, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 90/1. maddesine göre; suçüstü halin-

Kolluk, kamu düzenini koruyan, bozulduğunda yeniden tesis eden, kanunların ve diğer düzenleyici işlemlerin verdiği görevleri ifa eden, suç işlenmesini önleyen, suç işlendikten sonra failleri ortaya çıkararak ve yakalayan görevliler olarak tanımlanabilir. Bu görevi yerine getiren kuruluşa da kolluk teşkilatı denilir.⁴

Hukukumuzda kolluk teşkilatı, genel ve özel olmak üzere ikiye ayrılır. Kısaca, ülke çapında kamu düzenini sağlamaya çalışan kolluğa genel kolluk denir. Genel kolluk, devlet mekanizması içinde içişleri bakanının, valinin ve kaymakamın emri altında görev yapar. Genel kolluk polis, jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinden oluşmaktadır.⁵

Genel kolluğun yanı sıra, bazı özel kanunlarda dirlik, esenlik, genel sağlığın korunması ve daha özel amaçlar için özel kolluk teşkilatı kurulması da öngörülmüştür.⁶ Özel kolluk, kendilerine ait kuruluş yasaları olan, görev alanları ve yetkileri bu kuruluş yasalarında belirlenen, görev alanlarında (zor kullanma yetkisi dâhil) belirli görevleri yerine getiren kolluk kuvvetleri olarak tanımlanmıştır.⁷ Özel güvenlik teşkilatı, 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun (ÖGHDK) kapsamında kurulmuştur. Özel güvenlik, bağlı olduğu kuruluşu korumak ve güvenliğini sağlamakla görevli ve yetkileri görevli oldukları süre ve görev alanları ile sınırlı, kamu güvenliğinin sağlanmasında tamamlayıcı rolü olan bir kolluk gücüdür. Özel güvenlik görevlileri de, 5188 sayılı ÖGHDK kapsamında özel koruma ve güvenlik hizmetlerini yerine getiren kişileri ifade etmektedir.

Toplumlar geliştikçe korunma ihtiyacı giderek artmaktadır. Buna

de herkese şüpheli kişiyi yakalama yetkisi verilmiştir. Bu durumda suçüstü halinde şüpheliyi yakalama yetkisi verilen kişiler, bunun zorunlu sonucu olarak, şüphelinin kaçmasını önlemek amacıyla yönelik olacak şekilde ve bunu sağlayacak ölçüde zor kullanma yetkisine sahiptirler. ÖZGENÇ İzzet; **“Kolluk Görevlilerinin Zor ve Silah Kullanma Yetkisi”**, Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri- II, Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2008, s.208, (7 numaralı dipnotta bulunmaktadır.)

4 GÜNDOĞAN Kadir/KOÇ Cihan/ÖZBUDAK Coşkun, **Kolluğun Önleyici ve Adli Görevleri**, Ankara 2009, 6.Baskı, s.46

5 AVCI Ali, **Özel Kolluğun Zor Kullanma Yetkisi**, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı (Doktora Tezi), Ankara 2011, s. 15

6 BUCAKTEPE Adil, **Genel İdari Kolluk ve Kolluk İşlemleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı (Doktora Tezi), Ankara 2008, s.91

7 DALDA Yusuf Vehbi, **Özel Güvenlik Hizmetleri**, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Legal Yayıncılık, İstanbul Yaz 2007, Yıl: 4, Sayı: 11, s.261

karşın, koruyucu güvenlik önlemlerinin her yerde polis tarafından sağlanması mümkün olmamaktadır. Toplumun, ekonomik ve siyasi alanda ilerleme kaydetmesinde büyük öneme sahip ve konumları itibarıyla önleyici ve koruyucu güvenlik hizmeti gerektiren barajlar, enerji santralleri, fabrikalar, enerji nakil hatları, hava meydanları, limanlar, tarihi eserler, spor müsabakaları, sirkler, açık ve kapalı müzeler, bankalar, sınaî ticari ve turistik tesisler, siteler, mahalleler vb. yerlerde suçun meydana gelmesini önleyici güvenlik tedbirlerinin alınması ve asayişin sağlanması için özel kolluğa ihtiyaç bulunmaktadır. Zira bu tarz yerlerde polisin istihdam edilmesi halinde, teşkilatın büyük bir kısmının koruma hizmetlerinde görevlendirilmesi gerekecektir. Bu durum da, devletin ülke genelindeki emniyet ve asayişini sağlamadaki sayısal gücünün zayıflamasına neden olabilecektir.⁸ Polisin her kamu veya özel kurumda bizzat görev alması da mümkün olmadığından,⁹ kanun koyucu, güvenlik ihtiyacını karşılamak için eğitim, sağlık, ulaşım gibi alanlarında “özel güvenlik” hizmeti yapılmasına da imkân tanımıştır.¹⁰ Özel güvenlik görevlilerinin, görevli oldukları alanlarda önleyici kolluk hizmetlerini yerine getirmeleri, ayrıca suç meydana geldiğinde ve yakalama yetkilerini kullanmasını gerektiren olaylarda en seri şekilde yetkili genel kolluğa haber vermeleri, pahalı olan güvenlik hizmetlerinin hızlı, amacına uygun bir şekilde ve yeterli ölçüde kullanılmasını sağlamaktadır.¹¹

Özel güvenlik, dünyada hızla büyüyen hizmet sektörlerinden birisidir. Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Avustralya, Kanada, Japonya ve Güney Afrika’da, polis memurundan daha fazla özel güvenlik görevlisi bulunmaktadır. Bu durum, neoliberal ideolojinin en önemli iki özelliği olan özelleştirme ve serbestliğin bir sonucu olarak görülebilir.¹² Ancak, özel güvenlik teşkilatının

8 KARAGÖZ, s.48-49;

9 ŞAFAK Ali, **Özel Koruma Görevlilerinin Yetki-Görev ve Eğitimi Sorunu Türkiye Gerçeği**, 21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri, Ankara 2001, s.483

10 DALDA, s.262; Amacına ve çıkarlarını gözettiği guruba göre güvenliği, kamu güvenliği ve özel güvenlik gibi alt dallara ayırabiliriz. Kamu güvenliği, toplumsal çıkarları gözetirken; özel güvenlik, özel ve bireysel çıkarlar gözetir. Kamu güvenliği kamuyu koruma maksadıyla alınan tedbirler ve yapılan işleri; özel güvenlik ise gerçek veya tüzel kişilerin kendilerini korumak için aldıkları tedbirleri ve yaptıkları işleri ifade eder. GÜMÜSTÜS Cengiz, **Özel Güvenlik-Tanımlar ve Sektör Sorunları**, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Legal Yayıncılık, İstanbul Yaz 2007, Yıl: 4, Sayı: 11, s.239

11 KARAGÖZ, s.48

12 KONTOS Alexis P., “‘Private’ security guards: Privatized force and State responsibility under international human rights law, **Non-State Actors and International Law**, Netherlands, Volume 4, Number 3, **Martinus Nijhoff Publishers**, 2004, s. 199-200.

kurulması, devletin meşru zor kullanma tekelinden vazgeçtiği anlamına gelmemektedir. Yürürlükten kaldırılan 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkındaki Kanun'un 8. maddesinde özel güvenlik teşkilatının "kanunla sınırlı özel bir kolluk kuvveti" olduğu belirtilmişti. 5188 sayılı Kanun'un 1. maddesinde ise "Bu Kanunun amacı, kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyetteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir" denilmek suretiyle özel güvenlik hizmetinin tamamlayıcı mahiyette bir güvenlik hizmeti olduğu belirtilmiştir.¹³ Özel güvenliğin bu fonksiyonu, suç işlendikten sonra başlamaktadır ve genel kolluk kuvvetleri olay yerine geldiğinde sona ermektedir. Bunun dışındaki durumlarda önleyici nitelikte görev yapan özel güvenlik, olayın ya da suçun meydana gelmemesi için çalışmaktadır.¹⁴ Zira özel güvenlik hizmetleriyle, suça elverişli fiziksel koşulların ortadan kaldırılması ya da en azından azaltılması ve bu sayede suç oranının düşürülmesi amaçlanmıştır. Başka bir ifadeyle, özel güvenlik hizmetleri, potansiyel suçluların, yakalanma riskinin yüksek olması nedeniyle özel güvenliğin bulunduğu bölgelerden uzaklaşmasına ve böylece buralardaki suç sayısının azalmasına katkı sağlayacaktır.¹⁵

Diğer taraftan, birçok uluslararası insan hakları organı, zor kullanmanın özelleştirilmesiyle ilgili endişelerini ifade etmişlerdir. Bu organlar, özel güvenlikle ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması ve özel güvenlik personeli tarafından yapılan ihlalleri önleme ve cezalandırma konusunda yetersiz kalan devletten hesap sorulması yönünde çağrıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, zor kullanma yetkisi özelleştirilse bile, devletin insan hakları ihlallerini önleme ve cezalandırma ödevinin devam ettiği söylenebilir. Diğer bir ifadeyle, eğer bir devlet, özel güvenlik görevlilerine sıradan bir vatandaştan daha fazla zor kullanma yetkisi veriyorsa, bu durumda, bu kişilerin zor kullanmasından kendisi yapmış gibi hesaba çekilebilmelidir.¹⁶

Özel güvenlik görevlilerinin görev ve yetkileri, zor kullanma

13 AVCI, s. 46; GÜNDOĞAN/KOÇ/ÖZBUDAK, s.343; 5188 sayılı Kanun'la özel güvenlik görevlilerine, kır bekçileri, çiftçi malları koruma bekçileri ve köy korucularının faaliyette bulunduğu ve güvenlik tedbirlerinin yeterli olmadığı her yerde görev yapabilme imkânı verilmiştir. DERDİMAN R. Cengiz, **Polis Yönetimi ve Hukuku**, Nobel Yayın Dağıtım, 3. Baskı, Ankara 2007, s.503

14 GÜMÜSTÜS, s.240

15 GELERİ Aytekin, **Özel Güvenlik Personelinin Görevleri, Özel Güvenlik Sistemleri**, Editörler: Ertuğrul Uzun/Elif Uzun, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2011, 3. Baskı, s.15

16 KONTOS, s. 210.

yetkilerinin sınırları ve özellikle de bu yetki kapsamında silah kullanıp kullanamayacakları hususu hukukumuzda tartışılmaktadır. Bu makalede, öncelikle özel güvenlik görevlilerinin yetkileri ve bu yetkilerinin sınırlarına kısaca değinilmiş, sonra, özel güvenlik görevlilerinin zor kullanma yetkisi incelenmiştir. Ayrıca, özel güvenlik görevlilerinin zor kullanma yetkisini kullanırken, kendilerine karşı işlenen ve kendileri tarafından işlenen suçların özellik arz eden hususlarından bahsedilmiştir. Yeri geldiğinde konuyla ilgili Yargıtay kararlarına da yer verilmiştir.

1. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN YETKİLERİ VE SINIRLARI

1.1.Özel Güvenlik Görevlilerinin Yetkileri

5188 sayılı ÖGHDK'un "Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri" başlıklı 7. maddesine göre özel güvenlik görevlilerinin yetkileri şunlardır:

- Koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirmek, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirmek,
- Toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde kimlik sormak, duyarlı kapıdan geçirmek, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirmek,
- Ceza Muhakemesi Kanununun 90. maddesine göre yakalamak,
- Görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalamak ve aramak,
- Yangın, deprem gibi tabî afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girmek,
- Hava meydanı, liman, gar, istasyon ve terminal gibi toplu ulaşım tesislerinde kimlik sormak, duyarlı kapıdan geçirmek, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirmek,

- Genel kolluk kuvvetlerine derhal bildirmek şartıyla, aramalar sırasında suç teşkil eden veya delil olabilecek ya da suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek eşyayı emanete almak,
- Terk edilmiş ve bulunmuş eşyayı emanete almak,
- Kişinin vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden korunması amacıyla yakalamak,
- Olay yerini ve delilleri korumak, bu amaçla Ceza Muhakemesi Kanununun 168. maddesine göre yakalamak,
- Türk Medeni Kanununun 981. maddesi, Borçlar Kanununun 52. maddesi, Türk Ceza Kanununun 24 ve 25. maddelerine göre zor kullanmak.

Bu maddeyle, genel kolluğa tanınmış olan bazı yetkilerin (örneğin kimlik sorma, arama, yakalama, suç eşyasını emanete alma ve zor kullanma) özel güvenlik görevlilerine de verildiği görülmektedir.

Bu bağlamda, özel güvenlik görevlileri, görev alanında bir suçla karşılaştığında suça el koymak, suçun devamını önlemek, faili tespit etmek ve yakalamak, olay yerini ve suç delillerini muhafaza altına almak ve yetkili genel kolluğa (polis veya jandarma) teslim etmekle görevli ve yetkilidir.¹⁷ Bu kapsamda, zor kullanma ve yakalama yetkilerinin kullanılmasını gerektiren olayları en seri vasıtayla yetkili genel kolluğa bildirirler. Daha sonra yakalanan kişiyi ve zapt edilen eşyayı, suça ilişkin delil ve tespitlerle birlikte yetkili genel kolluğa teslim ederler.¹⁸ Genel kolluğun olaya el koymasından sonra, talep halinde, araştırma ve delil toplama faaliyetinde genel kolluğa yardımcı olurlar.¹⁹

1.2. Özel Güvenlik Görevlilerinin Yetkilerinin Sınırları

Özel güvenlik görevlileri sadece görev alanlarında ve görevli oldukları süre içerisinde 5188 sayılı ÖGHDK'daki yetkilerini kullanabilirler. Tersine bir ifadeyle, görev alanları ve görevli oldukları süre (mesai saatleri) dışında, kanunun tanıdığı hak ve yetkileri kullanamazlar, sıradan bir kimsenin kullandığı yetkilere sahiptirler. Örneğin, Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nın 90/1. maddesine göre, suçüstü

17 Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 16. maddesi (Resmi Gazete Tarihi: 07.10.2004, Resmi Gazete Sayısı: 25606)

18 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 9/3. maddesi

19 Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 16. maddesi.

halinde herkese şüpheli kişiyi yakalama yetkisi verilmiştir. Özel güvenlik görevlileri de, görev alanları dışında böyle bir suçla karşılaştığında, şüpheliyi zor kullanarak yakalayabilir. Ancak, bu husus, görev alanları ve görevli oldukları süre içerisinde meydana gelen olayların aksine, bir yükümlülük değildir.

Özel güvenlik görevlilerinin görev alanı, «koruma ve güvenliklerini sağladıkları alan»dır.²⁰ Koruma sağlanan eğer bir kişi ise, korunan kişinin bulunduğu yer ile korunan kişiye yönelecek saldırıları önlemek için gerekli olan makul bir çevre de koruma alanına dâhildir. Eğer korunan mekân, cenaze töreni gibi hareket ediyorsa, yol üzerindeki yerler de koruma alanı kabul edilmelidir.²¹

Sabit hizmet verilen yerler konusunda, 5188 sayılı Kanun'da özel güvenlik görevlilerinin görev alanlarının sınırları tam olarak çizilmemiştir. Kanun'un 9. maddesinde ele alınan "Görev Alanı" başlığı altında, daha çok, silah kullanımı ve güzergâh gerektiren hizmetler ile ilgili görev alanı tanımı yapılmıştır. Ancak, sabit hizmet verilen yerler konusunda açık bir tanım yapılmamıştır. Bu noktada, sabit hizmet verilen yerler konusunda görev alanı belirlenirken, saldırı veya ihlalin, güvenlik sağlanan alana yapılıp yapılmadığına göre ikili bir ayrıma gidilmesi gerektiği düşünülmektedir. Örneğin, özel güvenlik görevlilerinin güvenliğini sağladıkları bir sitede ikamet eden kişinin ikametine, sitenin dışından (sitenin dışındaki karşı apartmandan) yapılan silahlı saldırıda, silahlı saldırının yapıldığı dış alan da görev alanı kapsamında değerlendirilebilir. Bu kapsamda, özel güvenlik görevlileri, site dışından görev alanlarına yapılan saldırıyı sonlandırmak amacıyla varsa silah kullanma yetkisini kullanabilir ve kaçan faillerin yakalanması amacıyla site dışına çıkabilirler. Ancak, özel güvenlik görevlilerinin güvenliğini sağladıkları alana yapılmayan, örneğin duvar veya tel ile çevrili sitenin dışına park edilen araçlara yapılan saldırıların (araca zarar verilmesi veya çalınması gibi), araçlardan biri güvenliğini sağladıkları sitede ikamet eden bir kişiye ait olsa bile, görev alanı dışında kabul edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Özel güvenlik görevlilerinin görev alanının, koruma sağlanan alana yapılan saldırıların bulunduğu yerlerle sınırlı tutmanın, özel güvenlik hizmetinin tamamlayıcı niteliğine ve 5188 sayılı Kanun'un amacına daha uygun olacağı, aksi bir yorumun yetki gaspına

20 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 9. maddesi

21 KARAKAYA Naim, **Özerk Değil Özel Güvenlik**, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Legal Yayıncılık, İstanbul Yaz 2007, Yıl: 4, Sayı: 11, s.233

neden olabileceği düşünülmektedir.

Diğer taraftan, park edilen araçların görev alanının dışında olması, özel güvenlik görevlilerinin bu araçlara karşı yapılan saldırılara karşı müdahale edemeyeceği anlamına gelmez. Özel güvenlik görevlilerinin, CMK'nın 90. ve Türk Ceza Kanunu (TCK)'nun 25. maddesi kapsamında, güvenliğini sağladıkları sitede ikamet eden kişiye ait olsun ya da olmasın, güvenliğini sağladıkları alanın dışında park halinde bulunan araçlara zarar veren ya da araçları çalma teşebbüsünde bulunan failleri yakalama yetkisi bulunmaktadır. Özel güvenlik görevlilerinin güvenliğini sağladıkları alan dışında meydana gelen saldırılarda müdahalede bulunmaları, güvenliğini sağladıkları alana yapılan saldırıların tersine, bir yükümlük olarak kabul edilemez.

Ayrıca, özel güvenlik görevlileri, görev alanları dışından görev alanlarına yapılan saldırı sonrası kaçan failler ile görev alanları içerisinde meydana gelen olay sonrasında kaçan faillerin yakalanması amacıyla görev alanı dışına çıkabilirler. Hatta bu husus, özel güvenlik görevlilerinin aynı zamanda bir görevi kabul edilmelidir. Bu nedenle, müdahale edilmemesi, cezai sorumluluğu gerektirebilir.

2. ZOR KULLANMA YETKİSİ

2.1. Zor Kullanma Kavramı ve Koşulları

Zor kullanma, kişilerin kendisine ve çevresine zarar vermesini engellemek, kanunlara uyulmasını temin etmek, temel hak ve özgürlüklerden herkesin eşit şekilde istifade etmesini sağlamak amacıyla yetkili zabitanın usulüne uygun güç kullanmasıdır.²² Mevzuatımızda, zor kullanma kavramından ne anlaşılması gerektiği hususunda kolluk görevlilerinin tamamını kapsayan bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun (PVSK) 16/2. maddesinde, polisin, zor kullanma yetkisi kapsamında bedenî kuvvet, maddî güç ve silah kullanabileceği belirtilmiştir. PVSK'nın 16/3. maddesinde, bedenî kuvvetin, polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü; maddî gücün ise, polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını ifade ettiği belirtilmiştir.

22 KARAGÖZ, s.56

Kişilerin beden bütünlüğüne ve yaşama hakkına zarar verebilecek her türlü bedeni kuvvet, eşya ve/veya silah kullanılması, “zor kullanma” kapsamında değerlendirilmelidir.²³

Kişilere karşı zor kullanılması, Anayasanın garantisi altında bulunan kişi haklarını büyük oranda kısıtlayıcı niteliktedir.²⁴ Temel hak ve özgürlüklere, insan onuruna, beden bütünlüğüne ve yaşama hakkına müdahale anlamına gelmektedir.²⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’nin birçok kararında da vurgulandığı üzere, zor kullanma neticesinde meydana gelen ölümlerin hukuka uygun sayılabilmesi için kullanılan gücün “kesinlikle (mutlak) gerekli (zorunlu)” olması ve elde etmek istenilen amaçla “katı bir şekilde (tam anlamıyla) orantılı” olması gerekmektedir.²⁶

Zor kullanma konusunda ulusal ve uluslararası hukukta genel kabul gören ilkeler temel ilkeler “kanunilik”, “zorunluluk” ve “orantılılık” olarak sayılabilir.

Kanunilik ilkesi, zor kullanacak görevliye kanunla zor kullanma yetkisinin tanınmış olmasını ve kanunlarda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak zor kullanılmasını ifade etmektedir.²⁷

Zorunluluk, olaya karışanların kaçmasının önlenmesi veya yakalanması, suç delillerinin elde edilmesi, kısaca yasanın veya yetkili merciin/âmirin emrinin yerine getirilmesi için tüm yolların denenmesine rağmen zor kullanmaktan başka bir çarenin olmamasını ifade eder.²⁸ Zor kullanma, niteliği gereği zorunlu durumlarda başvurulabilecek bir önlemdir. Bu nedenle, yakalanması veya dağıtılması gereken kişinin var olan ya da olabilecek saldırısını (direnmesini) etkisiz hale getirecek ölçüde zor kullanma, adeta “tek çare” olmalıdır. Görevin yerine getirilmesi

23 KILDAN İsmail Turgut/BAHADIR Oktay, **Zor Kullanma Yetkisine İlişkin Sınırın Aşılması Suçu**, Adalet Akademisi Dergisi, Yıl: 3, Sayı 11, Ekim 2012, s.196-197

24 YENİSEY Feridun, **Kolluk Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul 2009, s.105

25 ALÇALAR Mustafa, **Kolluğun Zor Kullanma Yetkisi**, Yüksek Lisan Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, s.89. (<http://tez2.yok.gov.tr/>)

26 Zor kullanmayla ilgili bazı AİHM kararları için bkz. McCann ve Diğerleri-Birleşik Krallık Kararı, [BD], no. 18984/91, 27 Eylül 1995; Oğur-Türkiye Kararı, [BD], no. 21594/93, 20 Mayıs 1999; Makaratzis-Yunanistan Kararı, [BD], 50385/99, 20 Aralık 2004; Ramsahai ve Diğerleri-Hollanda Kararı, [BD], no. 52391/99, 15 Mayıs 2007; Giuliani ve Gaggio-İtalya Kararı, [BD], 23458/02, 24 Mart 2011

27 TEZSEVER Serhat, **Polisin Yetkileri**, 3. Baskı, İstanbul 1993, s.99

28 AYDIN Ahmet Hamdi, **İnsan Hakları Açısından Polisin Güç Kullanma Yetkisinin Meşruiyeti**, 21. Yüzyılda Polis, Ed.: İbrahim Cerrah/Emin Semiz, 2. Baskı, Ankara 1999, s.108

sırasında zor kullanmaktan başka bir çözüm yolu kalmamalıdır.²⁹ Kısacası, somut olayda kuvvete başvurmak için zorunluluk bulunmalıdır.³⁰

Orantılılık, zor kullanma tedbirleri ile müdahale edilecek olay arasında bir dengenin bulunmasını, zor kullanmada aşırıya kaçılmamasını ifade eder. Kullanılan zor, direnmeyi kırmaya elverişli olmasının yanında, ayrıca, direnmeyle orantılı olmalıdır.³¹ Başka bir ifadeyle, zor kullanmanın derecesi ile amacı arasında bir uygunluk bulunmalıdır. Hangi ölçüde güç kullanılmasına ihtiyaç varsa, bu oranda zor kullanılmalıdır.³² Kamu otoritesinin sağlanması amacıyla da olsa aşırıya kaçılmamalıdır.³³ Zor kullanma, sadece, zor kullanmaya neden olan fiilleri orantılı bir şekilde etkisiz hale getirme amacına yönelik olmalıdır.³⁴

2.2. Özel Güvenlik Görevlilerinin Zor Kullanma Yetkisi

Güvenlik hizmeti ve görevi, zor kullanmayı gerektiren bir faaliyettir. Bu nedenle kanun koyucu, özel güvenlik görevlilerine, belirli şartların gerçekleşmesi halinde, zor kullanma yetkisi vermiştir. Özel güvenlik görevlileri, kanunla verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında, kendilerine direnen kimselere, bu direnişi kırmak amacıyla ve bunu sağlayacak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir. Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet ve maddî güç kullanılabilir. Özel güvenlik görevlileri, zor kullanma yetkilerinin kullanılmasını gerektiren olayları, en seri vasıta ile, örneğin telefon ile, yetkili genel kolluğa bildirmelidir. Bu durum, özel güvenlik görevlileri için bir yükümlülüktür (ÖGHDK.m.9).

Yukarıda değinildiği üzere, özel güvenlik görevlilerine, 5188 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (k) bendi ile Türk Medeni Kanunu'nun

29 LAUX/KAESSENHAGEN'den aktaran: DİRDİMAN, Polis Yönetimi ve Hukuku, s.418

30 ASLAN Emin, **Silah Kullanılması ile İlgili Uygulamalar ve Değerlendirmeler**, Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi, Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları, No:6, İstanbul 2005, s.39

31 ŞAFAK Ali, "**Polisin Kuvvete Başvurma Yetkisi, Zora Başvurma Türleri ve Sınırı Aşma Sorunu**", Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri- II, Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2008, s.212

32 OSMANOĞLU M. Kerem, **Polisin Zor Kullanma Yetkisi ve İnsan Hakları**, Beta Yayınları, İstanbul 2012, s.129

33 KARAGÖZ, s.62

34 DÖNMEZER Sulhi, **Kolluğun Zor Kullanma Yetkisi ve İnsan Hakları**, Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi, Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları, No:6, İstanbul 2005, s.22

981. maddesi, Borçlar Kanununun 52. maddesi ve TCK'nın 24 ve 25. maddeleri kapsamında zor kullanma yetkisi verilmiştir.

2.2.1. Türk Medeni Kanunu'na Göre Zor Kullanma Yetkisi

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "Savunma hakkı" başlıklı 981. maddesi, "*Zilyet, her türlü gasp veya saldırıyı kuvvet kullanarak defedebilir.*

Zilyet, rızası dışında kendisinden alınan şeyi taşınmazlarda el koyanı kovarak, taşınırlarda ise eylem sırasında veya kaçarken yakalananın elinden alarak zilyetliğini koruyabilir. Ancak, zilyet durumun haklı göstermediği derecede kuvvet kullanmaktan kaçınmak zorundadır." hükmünü içermektedir.

Zilyet, sahibi kendisi olsun olmasın bir malı kullanmakta olan, elinde tutan kimse anlamına gelmektedir.³⁵ Bir şey üzerinde fiili hâkimiyeti bulunan kimse onun zilyedir.³⁶ Maddede açıkça belirtildiği üzere, zilyet, taşınmaz mallarına el koyanı kovarak, taşınır mallarını ise el koyanın elinden almak suretiyle zilyetliğini her türlü gasp veya saldırıdan koruyabilir. Ancak, zilyet durumun haklı gösterdiği oranda zor kullanmalıdır. Bu maddeye yapılan atıfla, zilyede tanınan kuvvet kullanarak geri alma hakkı, özel güvenlik görevlilerine, görev alanlarında ve görevli oldukları süre içerisinde verilmiştir. Buna göre, özel güvenlik görevlileri, koruma ve güvenliğini sağladıkları kişi ve kuruluşlara ait taşınır ya da taşınmaz mallara yapılan saldırıları sona erdirmek amacıyla ve bunu sağlayacak ölçüde zor kullanabilirler. Otoparkta park halinde bulunan aracı çalmaya çalışan failin, aynı yerde görevli özel güvenlik görevlisi tarafından orantılılık ilkesine uygun olarak yakalanarak etkisiz hale getirilmesi ve genel kolluğa teslim edilmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

2.2.2. Borçlar Kanununa Göre Zor Kullanma Yetkisi

1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 647. maddesi ile 818 Sayılı Borçlar Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. 6101 Sayılı Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi "*Diğer mevzuatta, bu Kanun veya Türk Borçlar Kanunuyla yürürlükten kaldırılmış ya da değiştirilmiş bulunan kanunların*

35 Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, Erişim Tarihi: 09.11.2012

36 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 973. maddesi

maddelerine yapılan yollamalar, o maddeleri karşılayan yeni hükümlere yapılmış sayılır. Bununla birlikte, bu Kanunun 1 inci maddesinin hükümleri saklıdır.” hükmünü içermektedir. Buna göre, 5188 sayılı Kanun’un 7/1.k maddesinde 818 Sayılı Borçlar Kanunu’nun 52. maddesine yapılan atıf, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun hukuka aykırılığı kaldıran halleri düzenleyen 64. maddesine yapılmış kabul edilmelidir. Bu madde şu şekildedir:

“Haklı savunmada bulunan, saldıranın şahsına veya mallarına verdiği zarardan sorumlu tutulamaz.

Kendisini veya başkasını açık ya da yakın bir zarar tehlikesinden korumak için diğer bir kişinin mallarına zarar verenin, bu zararı giderim yükümlülüğünü hâkim hakkaniyete göre belirler.

Hakkını kendi gücüyle koruma durumunda kalan kişi, durum ve koşullara göre o sırada kolluk gücünün yardımını zamanında sağlayamayacak ise ve hakkının kayba uğramasını ya da kullanılmasının önemli ölçüde zorlaşmasını önleyecek başka bir yol da yoksa verdiği zarardan sorumlu tutulamaz.”

Maddeyle, kişilerin meşru savunma, zorunluluk halinde ve kendi hakkını elde etmek için belirli durumlarda zor kullanabileceği ve kullanılan zor nedeniyle meydana gelen zarardan sorumlu tutulamayacağı düzenlenmiştir. Örneğin, kolluk kuvvetlerinin zamanında müdahalesinin mümkün olmadığı durumlarda, kişi kendi hakkını korumak için zor kullanabilir. Maddenin 3. fıkrasıyla kişinin kendi hakkını koruması için verilen zor kullanma yetkisi, özel güvenlik görevlilerine, koruma ve güvenliğini sağladıkları kişi ve kuruluşların hakkını koruması için verilmiştir.

Gerek Türk Borçlar Kanunu’nun 64. maddesi, gerekse Türk Medeni Kanunu’nun 981. maddesi mülkiyet ve zilyetlik haklarına yapılan müdahalelere karşı öngörülmüşlerdir. Bu maddeler, TCK’nın 25. maddesinde düzenlenen meşru savunma ve zorunluluk halinin özel hukuktaki karşılığıdır.

2.2.3. Kanunun Hükümünü ve Âmirin Emrini Yerine Getirme

2.2.3.1. Kanunun Hükümünü Yerine Getirme

Kanunun hükümünü yerine getirme, kanunlarca doğrudan verilen yetkiye bağlı olarak kişilerin öngörülen davranışlarda bulunmalarınıdır.³⁷ Bu hukuka uygunluk nedeninin geçerli kabul edilebilmesi için, kişinin kanun hükmünü yerine getirmeye yetkili olması, kanun hükmü çerçevesinde hareket etmesi ve orantılılık ilkesine riayet etmesi gerekir.³⁸ TCK'nın 24/1. maddesi gereğince kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez. Kanun hükmünün yerine getirilmesinde bir görevin ve bu göreve bağlı bir yetkinin kullanılması söz konusu olmaktadır. Örneğin, özel güvenlik görevlileri, zor kullanma yetkisini 5188 sayılı Kanun çerçevesinde yerine getirmektedir.

Özel güvenlik görevlisinin kanun ve diğer mevzuatın tayin ettiği hallerde kişilere karşı, görevin yerine getirilmesinin gerektirdiği ölçü ve oranda, zor kullanması hukuka uygunluk nedenini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, özel güvenlik görevlisinin görevin gerektirdiği ölçüde kullanacağı zor nedeniyle bir kişi yaralanmış olsa dahi, eylem hukuka uygun sayılacağı için suç teşkil etmeyecektir.³⁹ Örneğin, 5188 sayılı Kanun'un 7/d. maddesi gereğince, hakkında yakalama emri olan failin kaçmasını önleme amacına yönelik olarak şekilde ve bunu sağlayacak ölçüde zor kullanan özel güvenlik görevlileri, hukuka uygunluk nedeninden yaralanacaktır.

Yukarıda değinildiği üzere, özel güvenlik görevlilerinin, 5188 sayılı Kanun'un 7/a. maddesine göre, koruma ve güvenliğini sağladıkları işyerine giren kimseleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyayı X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme yetkileri bulunmaktadır. Bu kapsamda, özel güvenlik görevlisi, dedektörle arama yaptığı sırada uyarı sinyali ile karşılaştığında, sinyale neden olan eşyanın gösterilmesini isteyebilir. Arama yapılan kimsenin sinyale neden

37 ÖZBEK Veli Özer/KANBUR Nihat/BACAKSIZ Pınar/DOĞAN Koray/TEPE İlker, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2010, s.216

38 HAKERİ Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2008, 7. Bası, s.240

39 YAŞAR Osman/GÖKCAN Hasan Tahsin/ARTUÇ Mustafa, **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, Cilt 5, s.7220; ARTUK Mehmet Emin/GÖKÇEN Ahmet/YENİDÜNYA Ahmet Caner, **Ceza Hukuk Özel Hükümler**, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, 10.Baskı, s. 921.

olan eşyayı göstermeyi kabul etmemesi veya bu eşyanın korunan alana girmesi yasak eşyalardan olması halinde, bu kişinin içeri girmesine izin verilmeyebilir. Tüm uyarılara rağmen korunan alana girmek isteyen kimseye, orantılılık ve ölçülülük ilkelerine uygun olarak (örneğin kişinin kollarından ve bacaklarından tutularak zorla dışarıya çıkartılması gibi) zor kullanılabilir. Zira özel güvenlik görevlisinin, görevin yerine getirilmesinin gerektirdiği ölçü ve oranda kişilere karşı zor kullanması hukuka uygunluk nedenini oluşturmaktadır. Ancak, bu görev yerine getirilirken, bilerek ve isteyerek, görevin yerine getirilmesinin gerektirdiği ölçünün dışına çıkıldığında (örneğin üç güvenlik görevlisinin içeriye girmek isteyen bir kişiyi, orantılılık ilkesine aykırı olarak cop ile vurarak dışarıya çıkartılmasında olduğu gibi) hukuka uygunluk nedeninden yararlanılamayacaktır.

2.2.3.2. Âmirin Emrini Yerine Getirme

Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan kamu görevlisi, TCK'nın 24/2. maddesi gereğince sorumlu olmayacaktır. Emir, üstün (emri veren merciin) asta belli bir şeyin yapılması veya yapılmaması amacıyla yöneltmiş olduğu irade açıklamasıdır. Bir emrin varlığından bahsedebilmek için, öncelikle, hukuka uygun bir hiyerarşik astlık-üstlük ilişkisinin bulunması gerekir. 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 8. maddesinde âmir, "makam ve memuriyet itibariyle emretmek salahiyetine haiz kimse" olarak tanımlanmıştır.⁴⁰ Emri veren ile emri alan arasındaki âmir-memur veya üst-ast ilişkisinin kamu hukukundan kaynaklanması gerekir.⁴¹ Bu nedenle, özel hukuktan kaynaklanan ilişki nedeniyle verilen emirler, hukuka uygunluk nedenini oluşturmaz.⁴²

Bu bağlamda, özel güvenlik görevlisinin de, yetkili bir merciden verilen ve yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulamak amacıyla, emrin yerine getirilmesinin gerektirdiği ölçü ve oranda, kişilere karşı zor kullanması hukuka uygunluk nedenini oluşturmaktadır. Örneğin, 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesi gereğince vali, suç işlenmesinin önlenmesi, kamu düzeni ve güveninin korunması amacıyla özel kolluk kuvvetlerine emir verme yetkisini kullanabilir. Bu yetkilerin kullanılması

40 ÖZBEK/KANBUR/BACAĞIZ/DOĞAN/TEPE, s.385

41 MANTOVANI'den Aktaran:TOROSLU NEVZAT, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, Savaş Yayınevi, Ankara, Eylül 2011, 16. baskı, s.153

42 TOROSLU, s.153

durumunda özel güvenlik görevlileri, mülkî idare âmirinin ve genel kolluk âmirinin emirlerini yerine getirmek zorundadır. Bu nedenle, mülkî idare âmiri veya genel kolluk âmirinin hukuka uygun verilen emirlerini yerine getiren özel güvenlik görevlileri, hukuka uygunluk nedeninden yararlanacaktır.

Diğer taraftan, Anayasa'nın 137/3. maddesi ile TCK'nın 24/4. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde, emri verenin yanında emri yerine getiren kimse de işlenen suçtan sorumlu olur.⁴³ Bu nedenle, özel güvenlik görevlileri, 5188 sayılı Kanun'un 6. maddesi gereğince mülkî idare veya genel kolluk âmirinin kanuna aykırı zor ve silah kullanma emrini bilerek yerine getirmesi durumunda, hukuka uygunluk sebebinden yararlanamayacaktır.

2.2.4. Meşru Savunma

Meşru savunma, bir kimsenin, kendisini veya başkasını hedef alan saldırı karşısında, savunma amacına yönelik olarak ve bu saldırıyı defedecek ölçüde zor kullanmasını ifade eder.⁴⁴ Meşru savunma, TCK'nın 25. maddesinde "*Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*" şeklinde tanımlanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 2. maddenin 2. fıkrasının (a) bendi

43 Anayasanın 137/3. maddesindeki "Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır." hükmü ile TCK'nın 24/4. maddesindeki "Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hâllerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur." hükmü birlikte değerlendirildiğinde emrin hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği durumlarda sadece emri veren kimsenin sorumlu olduğu, emri yerine getiren kimsenin (suç teşkil ettiğini bilse dahi) sorumluluğunun bulunmadığı savunulmuştur. Buna göre örneğin PVSŞ'nın 2. maddesinde sayılan hallerde sorumluluk sadece emri verene aittir. Emri yerine getiren kimsenin sorumluluğu yoktur. KARAGÖZ, s.60-61; Amirin emri üzerine usulüne uygun olarak silah kullanan polis memurunun yaralamaya sebep vermesi durumunda, polis memurunun yaralama suçundan sorumlu olmayacağına ilişkin görüş için bknz: ÖZBEK/KANBUR/BACAŞIZ/DOĞAN/TEPE, s.382-383, Gerek Anayasanın 137/3, gerekse TCK'nın 24/4. maddesindeki düzenleme, Anayasanın 137/2 ve TCK'nın 24/3. maddelerinde "Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz." şeklindeki hükmün istisnası değildir. Bu nedenle konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde emri verenin yanında emri yerine getiren kimse de işlenen suçtan sorumlu olur. KILDAN/BAHADIR, s. 213

44 ÖZGENÇ İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi** (Genel Hükümler), T.C.Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları 3.Baskı Ankara 2006, s.364

de, bir kişinin hukuka aykırı bir şiddete karşı korunması amacıyla, başka bir ifadeyle, kendisini ya da başkasını savunmak için zor kullanılmasına izin vermektedir.

TCK'da meşru savunma konusu olabilecek haklar sınırlanmamıştır. Özel güvenlik görevlisi, kanun hükmünü veya yetkili merciin emrini yerine getirmek için harekete geçtiğinde, bir saldırı ya da mukavemetle karşılaştığında somut olaydaki hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı şekilde zora başvurabilir. Sadece kişilerin ve kendisinin canına karşı değil, mal varlığı hakkı dâhil, her türlü hakka yönelik haksız bir saldırıları def etmek için zor kullanabilir. Meşru savunma hukuka uygunluk sebebinin uygulanması açısından özel güvenlik görevlisi ile herhangi bir kimse arasında fark bulunmamaktadır. Muhtemelen özel güvenlik görevlisinin tereddüt yaşamaması amacıyla, 5188 sayılı Kanun'un 7/1.k maddesinde meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında zor kullanabileceğine ayrıca yer verilmiştir.

Meşru savunmada bulunulmasına ilişkin sınırın kast olmaksızın aşılması durumunda, TCK'nın 27/1. maddesi gereğince fail, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, indirim uygulanmak suretiyle cezalandırılacaktır. Ancak, aynı maddenin 2. fıkrası gereğince, meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan kaynaklanmışsa artık faile ceza verilmeyecektir.⁴⁵ Örneğin, biri silahlı iki failin, özel güvenlik görevlilerinin güvenliğini sağladıkları işyerine geceleyin hırsızlık amacıyla girdikten sonra fark edilmeleri nedeniyle farklı

45 Olay tarihinde uzman çavuş olarak görev yapan sanığın, kullanmış olduğu askeri araçla yanında iki jandarma eri bulunduğu halde göreve giderken olay yerine geldiklerinde öndeki aracın aniden durması üzerine sanığın da kullandığı aracı durdurmak zorunda kaldığı, olaydan önce basın açıklaması yapan grup içinden birtakım kişilerin yasa dışı sloganlar atması üzerine, güvenlik güçlerince grubun dağıtılmak istenildiği, 150-200 kişilik gruptan bir takım kişilerin, sanığın kullandığı askeri araca taş atarak saldırıda buldukları, sanığın ve yanındaki jandarma erlerinin yaralandıkları, askeri aracın zarar gördüğü, önceki aracın hareket etmemesi ve toplu taşlı saldırı karşısında sanığın saldıran gruba yönelik eylemlerine son vermeleri konusunda uyarıda bulunduğu, akabinde sanığın MP-5 makineli tabanca ile sol eliyle aracın sol ön penceresinden ateş etmesi üzerine, olayla ilgisi bulunmayan, saldıran grup içerisinde yer almayan maktulün hayatını kaybettiği olayda; sanığın, kendisinin ve yanında bulunan askerlerin vücut bütünlüğüne yönelik gerçekleşen haksız saldırıyı defetmek amacıyla meşru savunma altında eylemini gerçekleştirirken, maruz kalınan saldırı karşısında içine düştüğü heyecan, korku ve telaş nedeniyle meşru savunma sınırını aştığı ve TCK'nın 27/2. maddesi gereğince ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesine ilişkin (oy çokluğu ile) Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 02.07.2008 tarih 2007/6758 Esas, 2008/5652 sayılı kararının orijinal metni için bkzn; UYAP Yargıtay Karar Sorgulama Ekranı

istikametlere doğru kaçtıkları, bu sırada çatışma sesini duyan başka bir özel güvenlik görevlisinin elinde silah bulunmayan faille aniden karşı karşıya gelmesi üzerine havanın karanlık olmasından dolayı failin elindeki yanmayan el fenerini silah zannederek ateş etmesi sonucu faili öldürdüğü olayda; özel güvenlik görevlisinin, kendisine ve arkadaşlarına karşı gerçekleşen haksız saldırıyı defetmek amacıyla meşru savunma kapsamında eylemini gerçekleştirirken, arkadaşlarının hemen yanında diğer faille çatıştığı sırada, karanlık bir ortamda aniden karşısına çıkan failin elinde bulunan el fenerini silah olarak değerlendirmesi sonucu faili öldürmesinde, meşru savunmada sınırın mazur görülebilecek heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşıldığının kabulü gerekmektedir. Böyle bir durumda, özel güvenlik görevlisine, TCK'nın 27. maddenin 2. fıkrası kapsamında ceza verilmeyebilecektir.

AİHM de, bu tür davalarda, kolluğun zor kullandığı sırada “samimi inanmış” olması ölçütüne dayalı, büyük oranda sübjektif bir test uygulamaktadır. AİHM’e göre, kolluğun samimi bir inanca dayanarak zor kullanması halinde, daha sonra yanlışlığı ortaya çıksa bile, bu eylem mazur görülebilecektir. Aksi bir ölçüt, kamu görevlilerine, kendilerinin ve/veya diğer kişilerin yaşamlarını hiçe sayan ve gerçekçi olmayan bir sorumluluk yükleyecektir. Ancak, bu ölçüt, samimi inanmaya ilişkin “algının sağlam nedenlere” yani esaslı gerekçelere dayanması ve böylece “makul” olması gerektiği gibi objektif unsurları da içermektedir.⁴⁶

2.2.5. Özel Güvenlik Görevlilerinin Silah Kullanma Yetkisi

Silah kullanma yetkisi, kolluğun sahip olduğu en etkili ve en ağır sonuçlar doğuran zor kullanma türüdür. Bu nedenle, kesinlikle son seçenek olarak değerlendirilmelidir. Silah kullanmadan kaçınmayı mümkün kılan her durum öncelikle denenmelidir.⁴⁷ Ancak diğer zor kullanma tedbirlerinin kolluğun kendisine verilen görevleri yerine getirmesinde yetersiz kalması, silah kullanma zorunluluğunun en son çare olarak ortaya çıkması ve eşyaya karşı zor kullanılması ile de amaca ulaşılamaması durumunda kişilere karşı silah kullanılmalıdır.⁴⁸

46 McCann ve Diğerleri-Birleşik Krallık Kararı, p.200; Andronicou ve Constantinou-Kıbrıs Kararı, no.25052/94, 9 Ekim 1997, p.192; Makaratzis-Yunanistan Kararı, p.66; Giuliani ve Gaggio-İtalya Kararı, p.178; Finogenov ve Diğerleri-Rusya Kararı, no.18299/03 ve 27311/03, 20 Aralık 2011, p.219

47 DÖNMEZER, s.24

48 Kişilere karşı silah kullanılabilmesi için önce eşyaya karşı silah kullanmanın sonuç vermeye-

5188 sayılı Kanun'un 27. maddesi ile yürürlükten kaldırılan 2495 Sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun'un 10. maddesi "*Özel güvenlik teşkilatı personeli, görev alanları içinde bu Kanunla verilmiş görevlerini yaparken silah taşıma ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununa göre silah kullanma yetkisine sahiptir.*" hükmünü içermekteydi. Buna göre, özel güvenlik görevlileri, görev alanlarında ve görevli oldukları süre içerisinde, polise tanınan silah kullanma yetkilerinin tümünü kullanabilmekteydi. 2495 Sayılı Kanun'un aksine 5188 sayılı Kanun'da ve bu kanunun uygulanmasına ilişkin çıkan yönetmelikte, özel güvenlik görevlilerinin hangi koşullarda ve ne şekilde silah kullanmaya yetkili olduklarına dair herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Bu hususta başka bir kanuna da atıf yapılmamıştır. Ancak 5188 Sayılı Kanun (8, 9, 10, 11 ve 12. maddeleri) ile Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in "Ateşli Silahlar" başlıklı 4. bölümünden (24, 25, 26, 27 ve 28. maddeleri) özel güvenlik görevlilerinin, belirli koşulların oluşması durumunda, silah bulundurma, taşıma ve kullanma yetkilerinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, özel güvenlik görevlilerinin böylesine hayati bir yetkinin kullanılması konusunda boşlukta bırakılmaması ve uygulamada oluşacak tereddütlerin önlenmesi amacıyla hangi durumlarda silah kullanabileceğinin titizlikle tespit edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

5188 sayılı Kanun'un 8. maddesinin gerekçesi "*Madde ile; özel güvenlik teşkilatı personelinin silah kullanma yetkisi, görev alanıyla sınırlandırılmış, bu personelin silah taşıyabilmesi için 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanuna göre silah taşıma yetkisine mani halinin olmaması ve silah kullanma yetkilerinin 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 49 uncu maddesinde belirtilen hallerde sınırlı olması öngörülmüştür.*" hükmünü içermektedir.⁴⁹ Görüldüğü üzere, 5188 Sayılı Kanun'un 8. maddesinin gerekçesinde, özel güvenlik görevlilerinin silah kullanma yetkilerini, 765 sayılı TCK'nın 49. maddesinde belirtilen hallerde kullanabileceğinden bahsedilmiştir. 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un

ceğinin anlaşılması gerekir. Mesela, failin kaçtığı aracın lastiklerine ateş etmek, eşyaya karşı silah kullanma demektir. Bu gibi durumlarda doğrudan faille değil, eşyaya ateş edilmelidir. YENİSEY, s.109-110

49 Gerekçe için bkz: "<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss467m.htm>", Erişim Tarihi: 09.05.2013

3/1. maddesinde, mevzuatta, yürürlükten kaldırılan TCK'ya yapılan yollamaların 5237 sayılı TCK'da bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelere yapılmış sayılacağı belirtilmiştir. Bu nedenle, kanun koyucunun madde gerekçesinden ve 5188 Sayılı Kanun'un yorumundan özel güvenlik görevlilerinin, kanun hükmünü ve âmirin emrini yerine getirme (TCK, m.24) ile meşru savunma ve zorunluluk hallerinde (TCK, m.25) silah kullanabilecekleri düşünülmektedir.⁵⁰

Zaten özel güvenlik görevlilerinin, herkesin sahip olduğu meşru savunma sebebinin bulunduğu hallerde silah kullanabilecekleri açıktır. Kendisi ya da üçüncü kişi lehine meşru savunmada bulunma hakkının tüm vatandaşlara tanındığı bir ceza hukuku sisteminde, bu ceza sorumluluğunu kaldıran nedenden özel güvenlik görevlisinin yararlanamayacağını savunmak mümkün değildir. Buna göre, özel güvenlik görevlileri, kendisinin ya da koruma ve güvenliğini sağladıkları kişi ve kuruluşların haklarına yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o andaki hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek amacıyla silah kullanabileceklerdir. Böyle bir durumda, bir kişi yaralanmış ya da ölmüş olsa dahi, eylem hukuka uygun sayılacak ve suç teşkil etmeyecektir.

Ayrıca, 2559 Sayılı PVSK'nın 16/7.c maddesi gereğince polisin, hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişileri ya da suçüstü halinde şüpheliyi yakalamak amacıyla silah kullanma yetkisi bulunmaktadır. Özel güvenlik görevlilerinin de, 5188 sayılı Kanun'un 7/d. maddesi gereğince görev alanında, haklarında yakalama, tutuklama veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama yetkisi vardır. Bu

50 Derdman, özel güvenlik görevlilerinin TCK'nın 25, Medeni Kanun'un 981 ve Borçlar Kanunu'nun 52. maddesindeki şartların oluşması halinde zor kullanmanın en son aşaması olarak silah kullanabileceğini belirtmiştir. Bkz; DERDİMAN, Polis Yönetimi ve Hukuku, s.502; Avcı, özel güvenlik görevlilerinin, TMK md.981, BK md.52, TCK md.24 ve TCK md.25'de sayılan hallerde silah kullanabileceğini belirtmiştir. Bkz; AVCI, s.184; Özel güvenlik görevlilerinin kanun hükmünü ve amirin emrini yerine getirdiği durumlarda silah kullanabileceğine ilişkin görüş için bkz; ÇALIŞKAN Mustafa, **Türk Kamu ve Özel Sektöründe Özel Güvenlik Görevlileri ve Yetkilerinin İncelenmesi**, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s. 70, <http://tez2.yok.gov.tr/>; Ağır cezayı gerektiren bir suçtan dolayı aranan bir kişinin, genel kolluğun talebi ile yakalanması sırasında kaçmaya yeltenmesi veya kaçmak amacıyla saldırması esnasında özel güvenlik görevlilerinin silah kullanabileceğine ilişkin görüş için bkz, BAŞOĞUL Ali, **Türkiye'de Özel Güvenlik Hizmetleri ve 5188 sayılı Kanun**, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s. 67, <http://tez2.yok.gov.tr/>

nedenle, özel güvenlik görevlilerinin bu yetkiye dayanarak görev alanlarında maddede belirtilen kişileri yakalarken, orantılılık ve zorunluluk ilkelerine uygun silah kullanmaları hukuka uygun kabul edilecektir. Aynı şekilde, 5188 sayılı Kanun kapsamındaki yetkilerini kullanan özel güvenlik görevlileri de, şartların oluşması halinde silah kullanabileceklerdir.

Yukarıda da değinildiği üzere, özel güvenlik görevlileri, 5188 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesi gereğince kamu güvenliğinin sağlanması amacıyla genel kolluk güçlerine yardımcı olması için vali tarafından görevlendirilebilir. Böyle bir durumda, mülki idare ve genel kolluk âmirinin emirlerini yerine getiren özel güvenlik görevlilerinin, genel kolluğun sahip olduğu yetkileri kullanabilecekleri değerlendirilmektedir. Aksi takdirde, özel güvenlik görevlilerinin 5442 sayılı Kanun gereğince görevlendirilmeleri hiçbir anlam ifade etmeyecektir. Ancak, burada özel güvenlik görevlilerinin, genel kolluğun tüm yetkilerine değil, görevlendirildiği alandaki yetkilerine sahip olduğu unutulmamalıdır. Bu durumda, âmirin hukuka uygun emirlerini yerine getiren veya görevlendirildiği alandaki genel kolluğa tanınan yetkileri kullanan özel güvenlik görevlilerinin eylemi hukuka uygun kabul edilmelidir. Örneğin, cezaevinde çıkan isyan sonrasında kaçan mahkûmların yakalanması için görevlendirilen özel güvenlik görevlileri, jandarma ve polis gibi, mahkûmların yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde (görev alanı dışında olsa da) silah kullanmaya yetkilidir. Böyle bir durumda, âmirinin hukuka uygun silah kullanma emrini yerine getiren özel güvenlik görevlilerinin sorumluluğu bulunmamaktadır.

Silah kullanma yetkisini, meşru savunma hali dışında, sadece silahlı özel güvenlik görevlileri kullanabilir. 5188 sayılı Kanun'un 8. maddesi gereğince, silahlı özel güvenlik görevlilerinin koruma ve güvenlik hizmeti için ne miktar ve özellikte ateşli silah bulundurulabileceği özel güvenlik komisyonu tarafından belirlenmektedir. Eğitim ve öğretim kurumlarında, sağlık tesislerinde, talih oyunları işletmelerinde, içkili yerlerde silahlı özel güvenlik görevlisi çalıştırılmaz. Benzer şekilde, özel toplantılarda, spor müsabakalarında, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde özel güvenlik görevlileri silahlı olarak görev yapamazlar.

Özel güvenlik görevlilerinin sayısının ve görev alanının arttığı

günümüzde, hangi koşullarda ve ne şekilde silah kullanmaya yetkili olduklarının kanunda açıkça düzenlenmemesinin büyük bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Bu hususun kanun koyucu tarafından âcilen ele alınması ve uygulamada oluşacak tereddütleri gidermek amacıyla bu eksikliğin biran önce giderilmesi gerekmektedir.

3. CEZA UYGULAMASI

TCK'nın 6. maddesinin (c) bendinde kamu görevlisi; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi olarak tanımlanmıştır. 5188 sayılı Kanun'un 23. maddesinde ise, özel güvenlik görevlilerinin, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi; özel güvenlik görevlilerine karşı görevleri dolayısıyla suç işleyenlerin de kamu görevlisine karşı suç işlemiş gibi cezalandırılacağı belirtilmiştir.⁵¹ Görüldüğü üzere, yetkileri itibariyle kamusal bir faaliyette bulunan özel güvenlik görevlileri, ceza hukuku bakımından kamu görevlisi olarak kabul edilmektedirler.⁵² Bu düzenlemeyle, özel güvenlik görevlilerine, hem kamu görevlisinde bulunması gereken nitelikler ve davranış kuralları açısından bir sorumluluk yüklenmiş, hem de görevlerini yaparken kamu görevi yapmaktan kaynaklanan bir koruma öngörülmüştür.⁵³

Özel güvenlik görevlilerinin kamu görevlisi sayılabilmesi için 5188 sayılı Kanun'da belirtilen şartlara uygun olarak görevlendirilmiş olmaları gerekir. Özel güvenlik görevlisi olabilmek için kişinin, 5188 Sayılı ÖGHDK'nın 10. maddesindeki şartları taşıması ve 11. maddesi gereğince ilgili valilikten çalışma izni alması gerekir. Valilikten çalışma izninin alınmaması durumunda, kişi, kamu görevlisi sıfatını kazanamaz. Böyle bir durumda failin, kamu görevlisine karşı suç işlemiş gibi cezalandırılmayacağı; özel güvenlik görevlisinin de, işlediği suçtan dolayı kamu görevlisi gibi

51 5188 sayılı Kanun'un 23. maddesi şu şekildedir: "Özel güvenlik görevlileri, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

Özel güvenlik görevlilerine karşı görevleri dolayısıyla suç işleyenler kamu görevlisine karşı suç işlemiş gibi cezalandırılır."

52 "Özel güvenlik görevlisi olan katılanın 5188 sayılı Yasa'nın 23. maddesi hükmü uyarınca kamu görevlisi olarak kabul edilmesi gerektiği gözetilmeden eksik ceza öngörülmüş ise de, karşı temiz olmadığından bozma yapılmamıştır." Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 07.10.2009 tarih ve 2009/15046 Esas, 2009/15864 sayılı Kararı, UYAP Yargıtay Karar Sorgulama Ekranı

53 GÜNDOĞAN/KOÇ/ÖZBUDAK, s.366

cezalandırılmayacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, özel güvenlik görevlisinin 5188 sayılı Kanun'da belirtilen usule uygun olarak atamasının yapılıp yapılmadığının sorulması ve sonucunu göre karar verilmesi gerekmektedir.⁵⁴ Valilikten çalışma izninin alınmadığı durumlarda, işlenen suçun genel hükümlerde karşılığı varsa, faile bu hüküm gereğince ceza verilmelidir. Örneğin, fail, görevi yaptırmamak için direnme (TCK, m.265),⁵⁵ kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle kasten yaralama (TCK, m. 86/3.c) veya kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret (TCK, m. 125/3.a) suçundan değil; tehdit (TCK, m. 106), kasten yaralama (TCK, m. 86/1-2) ve hakaret (TCK, m. 125/1) suçundan cezalandırılmalıdır.

Zor kullanma yetkisi kullanılırken özel güvenlik görevlilerine karşı, kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret (TCK, m. 125/3.a), tehdit (TCK, m. 106), kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle kasten yaralama (TCK, m. 86/3.c) ve görevi yaptırmamak için direnme (TCK, m. 265); özel güvenlik görevlileri tarafından da zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması suçu (TCK, m. 256) ve kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle kasten yaralama (TCK, m. 86/3.d) suçunun işlenmesi gündeme gelebilir. Burada, bu suçların özel güvenlik görevlileri

54 "Özel güvenlik görevlisi olarak çalışabilmek için 5188 sayılı Yasa'nın 10. Maddesi uyarınca özel güvenlik eğitimi başarıyla tamamlamış olmak ve 11. Maddesi uyarınca da Valilikten çalışma izni almak zorunlu olup, anılan yasanın 23. maddesine göre özel güvenlik görevlisi yakınların kendilerine karşı işlenen suç nedeniyle kamu görevlisi sayılabilmeleri için yukarıda açıklanan koşulları taşımaları gerektiği anlaşıldığından, yakınların bu koşulları taşıyıp taşımadığı araştırılmadan eksik inceleme ile hüküm kurulması bozma nedeni yapılmıştır.," Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 03.10.2011 tarih ve 2009/16939 Esas, 2011/16829 sayılı Kararı, UYAP Yargıtay Karar Sorgulama Ekranı; "Yakınanın suç tarihinde yürürlükte bulunan 2495 Sayılı Yasa uyarınca çalıştırılan özel güvenlik görevlisi olup olmadığı hususu ilgili resmi mercilerden sorulup belgelendirilmeden " memur" olduğu kabul edilerek 765 sayılı TCY'nın 266/1. maddesi uyarınca hüküm kurulması bozma nedeni yapılmıştır.," Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 03.10.2007 tarih ve 2006/3607 Esas, 2007/7694 sayılı Kararı, UYAP Yargıtay Karar Sorgulama Ekranı

55 "Özel güvenlik görevlisi olarak çalışabilmek için 5188 sayılı Yasa'nın 10. maddesi uyarınca özel güvenlik eğitimi başarıyla tamamlamış olmak ve 11. maddesi uyarınca da Valilikten çalışma izni almak zorunlu olup, anılan yasanın 23. maddesine göre özel güvenlik görevlisi yakınların kendilerine karşı işlenen suç nedeniyle kamu görevlisi sayılabilmeleri için yukarıda açıklanan koşulları taşımaları gerektiği, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün 07.03.2005 tarihli yazısından suçun işlendiği yer olan Karşıyaka Mezarlığı'na 2495 ve 5188 sayılı yasalara göre özel güvenlik izni verilmediği, yakın şahısların da anılan yasalara göre Valilikte kayıtlarının bulunmadığı anlaşıldığından, yakınların bu koşulları taşımaması nedeniyle kamu görevlisi sayılamayacakları ve sanığın eylemlerinin görevliye direnme suçu olarak nitelendirilemeyeceği gözetilmeden yasal olmayan gerekçe ile yazılı biçimde hüküm kurulması bozma nedeni yapılmıştır.," Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 31.10.2011 tarih ve 2009/18122 Esas, 2011/19820 sayılı Kararı, UYAP Yargıtay Karar Sorgulama Ekranı

tarafından ve özel güvenlik görevlilerine karşı işlenmesi halinde özellik arz eden hususlarına kısaca değinilecektir.

3.1. Özel Güvenlik Görevlilerine Karşı İşlenebilecek Suçlar

Özel güvenlik görevlilerinin kamu görevlisi sıfatı, görev alanlarında ve görevli oldukları süre içerisinde geçerlidir. Başka bir ifadeyle, görev alanı ve görevli oldukları süre dışında, özel güvenlik görevlilerine karşı (veya özel güvenlik görevlileri tarafından) işlenen suçlarda “kamu görevlisi” sıfatına sahip değildirler.⁵⁶ Ancak burada işlenen suçun, özel güvenlik görevlisinin göreviyle bağlantılı olup olmadığı hususu değerlendirilmelidir. Örneğin, özel güvenlik görevlisinin, koruma sağladığı işyerine ruhsatsız silahla giriş yapan kimsenin silahını, görev alanında ve görevli oldukları süre içerisinde, 5188 sayılı Kanun’un 7/g. maddesi gereğince emanete alma ve derhal kolluğa bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Özel güvenlik görevlisinin bu yükümlülüğü nedeniyle silahına el koyulan ve hakkında adli işlem yapılan failin, olaydan 1 ay sonra ve özel güvenlik görevlisinin görev alanı ve görev süresi dışında örneğin bir alış-veriş merkezinde karşılaştığında, sırf bu olaydan dolayı özel güvenlik görevlisine hakaret veya darp etmesi halinde, fail, kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret (TCK, m. 125/3.a) ve kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle yaralama (TCK, m. 86/3.c) suçundan cezalandırılmalıdır.

Diğer taraftan, görev alanında ve süresinde olsa da, özel güvenlik görevlilerinin göreviyle bağlantılı olmayan suçlar genel hükümlere tabidir. Örneğin, kirasını ödemeyen özel güvenlik görevlisine görev yaptığı yerde hakaret veya darp eden ev sahibi, genel hükümlere göre cezalandırılacaktır. Zira böyle bir durumda eylem, özel güvenlik görevlisinin göreviyle ilgili değildir.

5188 sayılı Kanun ile verilen yetkileri kullanan özel güvenlik görevlilerine karşı, görevini yapmasını engellemek amacıyla cebir veya tehdit kullanmak, TCK’nın 265. maddesinde düzenlenen

56 Zor kullanılmasının kolluk görevlisinin görevi sırasında meydana gelip gelmediği, tabi olduğu mevzuat hükümleri dikkate alınarak belirlenmelidir. Örneğin 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu’nun ek 4. maddesine göre polis memuru, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde bir suçla karıştığında hizmet branşı, yeri ve zamanına bakmaksızın müdahale etmekle yükümlüdür. Bu müdahale sırasında polis memuruna karşı işlenen veya polis memuru tarafından işlenen suçlarda kamu görevlisi sıfatı devam etmektedir. Bu nedenle fail, kamu görevlisine karşı suç işlemiş gibi cezalandırılır. Polis memuru da işlediği suçtan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılır. Ancak benzer bir düzenlemeye 5188 sayılı Kanun’da haklı olarak yer verilmemiştir.

“Görevi Yaptırmamak İçin Direnme” suçunu oluşturacaktır. Örneğin, özel güvenlik görevlilerinin, yukarıda da değinildiği üzere, 5188 sayılı Kanun’un 7/a. maddesi gereğince koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyen kimseleri, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyayı X-ray cihazından geçirme yetkileri bulunmaktadır. Bu yetkinin doğal sonucu olarak, duyarlı kapıdan geçmeden işyerine giriş yapmak isteyen kimseleri, işyerine girilmesine engel olma amacına yönelik olarak ve bunu sağlayacak ölçüde zor kullanma yetkisini kullanabilecektir. Duyarlı kapıdan geçmeden işyerine giriş yapmak isteyen kimseye engel olan özel güvenlik görevlilerine karşı, cebir veya tehdit kullanan kimseler TCK’nın 265. maddesi kapsamında yargılanacaktır.⁵⁷

3.2. Özel Güvenlik Görevlileri Tarafından İşlenebilecek Suçlar

Özel güvenlik görevlileri tarafından işlenen suçlarda, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre soruşturma izni alınmasına gerek yoktur. Genel hükümlere göre Cumhuriyet savcıları tarafından re’sen (kendiliğinden) soruşturma yapılır.⁵⁸

Yukarıda değinildiği üzere, özel güvenlik görevlilerinin 5188 sayılı Kanun kapsamında zor kullanma yetkileri bulunmaktadır. Zor kullanma yetkisi kullanılırken, sınırın aşılması durumunda, TCK’nın 256. maddesinde düzenlenen “zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması” suçundan sorumlu olurlar. TCK’nın 256. maddesinde düzenlenen suçun oluşabilmesi için; failin zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisi olması, zor kullanma yetkisinin kullanılmasını gerektirecek bir nedenin bulunması, kamu görevlisinin görevi sırasında ve görevinin gereği olarak zor

57 “Sanık ...’in ziyaret saati dışında hastaneye giremeyeceğini söyleyen hastane güvenlik görevlisi ...’i bıçakla tehdit eyleminin, özel hüküm niteliğindeki silahla görev yaptırmamak için direnme suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmadan, silahla tehdit suçundan hüküm kurulması bozma nedeni yapılmıştır.”, Yargıtay 4. Ceza Dairesi’nin 25.11.2009 tarih ve 2009/3718 Esas, 2009/19425 sayılı Kararı, UYAP Yargıtay Karar Sorgulama Ekranı

58 Üniversitelerde görevli özel güvenlik görevlilerinin, 2547 sayılı Üniversite Kanununun 53. maddesine göre soruşturma izni alınması gerektiğine ilişkin kz; DERSİMAN R. Cengiz, Özel Güvenlik Anlayışı ve 5188 Sayılı Kanunun Uygulanmasından Doğan Sorunlara İlişkin Değerlendirmeler, [-298-](http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=%225188%20say%C4%B1%C4%B1%20kanun%20gerek%C3%A7esi%22&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CCoQFjAA&url=http%3A%2F%2Fsbmyo.uludag.edu.tr%2F08-sosyalce%2Frcd-5188.doc&ei=dl-KUfe_O8TrPKTFgMAP&usg=AFQjCNEEAqk7zWJeHFM-qilb71bkYkuzEQ&bv=mv.46226182.d.ZWU, s.11, Erişim Tarihi: 08.05.2013.</p></div><div data-bbox=)

kullanması, görevin gerektirdiği ölçünün dışında zor kullanılmış olması ve bu zor kullanımının kasta dayanması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.⁵⁹ Örneğin, özel güvenlik görevlilerinin, hukuka aykırı şekilde (örneğin silahla) stadyuma girmek isteyen bir kimseye engel olurken, zorunluluk ve orantılılık ilkesine aykırı bir şekilde, kolunu kırmaları halinde yargılama TCK'nın 256. maddesi kapsamında yapılacaktır.

Zor kullanma, ancak kişilerin kendilerine düşen belirli bir yükümlülüğün gereklerine uygun davranmamaları halinde söz konusu olabilir. Diğer bir ifadeyle, özel güvenlik görevlilerinin zor kullanabilmeleri için zor kullanmayı gerekli kılacak bir eylemin/ nedenin bulunması gerekmektedir. Bu nedenle, özel görevlilerinin somut olayda zor kullanılmasını gerektirecek bir eylem/neden olmaksızın kişiler üzerinde güç kullanması durumunda, zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılmış aşılmadığına bakılmaksızın, TCK'nın 86/3.d. maddesinde düzenlenen "kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle" kasten yaralama suçundan cezalandırılmalıdır. Örneğin, özel güvenlik görevlisinin, X-ray cihazından geçerken üzerinden çıkan ve suç teşkil eden silahın emanete alınmasına itiraz etmeyen ve direniş göstermeyen bir kimseye, "Bu silahı niye taşıyorsun!" diyerek başına tokatla vurması bu kapsamda değerlendirilebilir.

Yukarıda da vurgulandığı üzere, özel güvenlik görevlileri açısından zor kullanma yetkisinin kullanılması sadece bir hak değil, aynı zamanda bir yükümlülüktür. Örneğin, suçüstü halinde failin yakalanması, özel güvenlik görevlileri açısından bir memuriyet görevidir. Dolayısıyla, bu görevi kasten yerine getirmeyen özel güvenlik görevlileri, görevi kötüye kullanma/ihmal suçundan (TCK, m.257) sorumlu tutulabileceklerdir.

Diğer taraftan, özel güvenlik görevlilerinin, görevli oldukları süre ve alan dışında zor kullanması durumunda, sınırın aşılmış aşılmadığına bakılmaksızın, kasten yaralamaya ilişkin hükümler (TCK'nın 86 ve 87. maddeleri) gereğince cezalandırılmalıdır. Örneğin, CMK'nın 90/1. maddesine göre, suçüstü halinde herkese şüpheli kişiyi yakalama yetkisi verilmiştir. Bu bağlamda, özel güvenlik görevlileri de görev alanları dışında bir suçla karşılaştığında şüpheliyi zor kullanarak yakalayabilir. Ancak, şüpheliyi yakalayarak etkisiz hale getirdikten sonra tekme ve tokat ile vurmak suretiyle yaralamaları

59 KILDAN/BAHADIR, s.221

veya orantılılık ilkesine aykırı bir şekilde şüphelinin kolunu kırmaları durumunda, görevli oldukları süre ve alan dışında kamu görevlisi sıfatları bulunmadığından, kasten yaralama suçu hükümlerine göre cezalandırılacaklardır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, çalışma izni olmayan özel güvenlik görevlisi, işlediği suçtan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılmaz. Bu durumda, güvenlik görevlisi, fail bakımından özgü/mahsus suç niteliğindeki suçların faili olamaz. Genel hükümlerde karşılığı varsa ancak bu suçtan cezalandırılabilir. Tersine bir ifadeyle, özel güvenlik görevlisinin işlediği suçun genel hükümlerde karşılığının bulunmaması durumunda ceza verilemeyecektir. Örneğin, nöbet yerini terk etmesi nedeniyle güvenliğini sağladığı yerden para çalınmasına neden olunması şeklinde meydana gelen olayda, çalışma izni bulunmayan özel güvenlik görevlisine, görevi ihmal (TCK, m. 257/2) suçundan ceza verilemeyecektir. Eylemin, başka bir suçu da oluşturmaması nedeniyle failin cezalandırılması mümkün olmayacaktır.⁶⁰

Silahlı olarak çalışan özel güvenlik görevlileri, silahlarını görev alanı dışına çıkaramazlar. Başka bir ifadeyle, özel güvenlik görevlisine hukuka uygun silah bulundurma ve taşıma yetkisi, sadece görev alanı ile sınırlı olarak verilmiştir. Be nedenle, görev alanı dışında silah taşıma ve bulundurma yetkileri bulunmamaktadır. Örneğin, silahını, görev süresi sonrasında arkadaşları ile eğlenmek için gittiği kafeteryaya kasten götüren özel güvenlik görevlisi, 5188 sayılı Kanun'un 20/a. maddesi gereğince idari para cezası ile cezalandırılacak ve çalışma izni iptal edilecektir. Aynı maddede, izni iptal edilen bu kişilerin, bir daha özel güvenlik görevlisi olamayacağı da hüküm altına alınmıştır.⁶¹

60 "TEDAŞ Havza İşletme Şefliği'nde sözleşmeli personel olarak çalışan sanığın, nöbet saatlerinde görev yerinde bulunmamak suretiyle katılan şirketin 7.474.070.000 TL değerindeki mallarının çalınmasına sebebiyet verdiği iddia edilmesi karşısında, özel güvenlik görevlisi statüsünde görev yapan sanığın görevi ihmal eylemi nedeniyle 5188 sayılı Yasanın 23. maddesi uyarınca kamu görevlisi gibi cezalandırılması gerektiği gözetilip sanığın 5188 sayılı Yasa uyarınca atanmış olup olmadığı da belirlenip bütün kanıtlar birlikte değerlendirilerek hukuki durumunun saptanması gerekirken yalnızca sanığın memur olmadığı üzerinde durularak yasal olmayan gerekçe ve eksik inceleme sonucu beraat kararı verilmesi bozma nedeni yapılmıştır." Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 28.09.2011 tarih ve 2009/14485 Esas, 2011/16780 sayılı Kararı, UYAP Yargıtay Karar Sorgulama Ekranı

61 Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 05.10.2006 tarih 2006/2493 Esas, 2006/7317 sayılı kararında özel güvenlik görevlisi olarak çalışan sanığın silahını işyeri dışında kasten taşıırken yakalanması eyleminin 6136 Sayılı Yasanın 13/1 maddesinde düzenlenen suçu oluşturduğuna karar vermiştir. Ancak Yargıtay 8. Ceza Dairesi daha sonra verdiği 10.04.2012 tarih 2010/8362 Esas,

4. SONUÇ

Kamu güvenliği sağlamanın önemi, tehlikeleri ve muğlaklığı gibi hususlar dikkate alındığında, zor kullanma yetkisinin sadece bu yetkiyi en uygun şekilde kullanacak nitelikli kişilere verilmesi gerektiği açıktır.⁶² AİHM de, birçok kararında, devletin polise ve güvenlik hizmetlerinde görev yapan diğer kişilere uygun eğitimi vermekle yükümlü olduğunu açıkça vurgulamıştır.⁶³

Özel güvenlik görevlilerinin sayısı ve üstlendiği görev itibariyle âdetâ özel güvenlik ordusu haline geldiği günümüzde,⁶⁴ devlet; özel güvenlik görevlilerinin ahlâkî, psikolojik ve fiziksel niteliklere sahip olmalarını, insan hak ve özgürlükleri ile zor kullanma ve özellikle de silah kullanma konusunda yeterli mesleki eğitim almalarını sağlamalıdır.

Özel güvenlik görevlilerinin silahlı olarak çalışanları için 120 saat, silahsız çalışanları için 90 saatlik bir temel eğitim programı öngörülmüştür. Yenileme eğitimi ise, silahlı olarak çalışanları için 60 saat, silahsız çalışanları için 50 saattir.⁶⁵ Yeterince denetlenmemesi ve konusunda uzman kişiler tarafından verilmemesi nedeniyle özel güvenlik görevlilerine verilen eğitimin düzeyinde istenilen seviyeye ulaşılamamıştır.⁶⁶ Bu nedenle, özel güvenlik eğitimi veren kurumlarda yeterli mesleki bilgi ve deneyime sahip eğitimcilerin ders

2012/11875 sayılı kararında özel güvenlik görevlisi olan sanığın, olay günü görevinden dolayı verilen silahı görev yeri dışı olan evine götürerek taşınması eyleminin 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine dair Kanununun 20/a. maddesinde düzenlenen ve idari para cezası yaptırımını öngören fiili oluşturduğuna karar vermiştir. Kararlar için bkz; UYAP Yargıtay Karar Sorgulama Ekranı.

- 62 CRAWSHAW Ralph, "International Standards on the Right to Life and the Use of Force by Police", The International Journal of Human Right, Vol.3, No.4 (Winter 1999), pp.67-91, Published by Frank Cass, London, s.79
- 63 Nachova ve Diğerleri-Bulgaristan Kararı, [BD], 43577/98 ve 43579/98, 06 Temmuz 2005, p. 97; Kakoulli-Türkiye Kararı, no. 38595/97, 22 Kasım 2005, p. 110.
- 64 Türkiye'de özel güvenlik sertifikalı 886 bin kişi bulunmaktadır. Özel güvenlik kimliğine sahip kişi sayısı 604 bine yaklaşmıştır. Aktif olarak çalışan özel güvenlik görevlisi sayısı ise yaklaşık 217 bindir. Bu sayılar giderek de artmaktadır. Çalışanların büyük bir kısmı polis ya da asker emeklidir. <http://www.ensonhaber.com/ozel-guvenlikcilerin-sayisi-orduyu-gecti-2012-08-27.html>, Erişim Tarihi: 06.11.2012
- 65 Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in Ek-5 Haricindeki Ekleri (Ek 11-13) ile hangi dersten kaç saat eğitim verildiğini için bkz: <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.7190&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=özel-guvenlik>, Erişim Tarihi: 07.11.2012
- 66 DEMİRCİ Tugay, **Özel Güvenlik Yasası ve Yaşanan Sorunlar**, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Legal Yayıncılık, İstanbul Yaz 2007, Yıl: 4, Sayı: 11, s.248

vermesi için denetim mekanizmaları oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Bunu yanı sıra, tüm özel güvenlik görevlilerine, Polis Akademisi gibi devlete ait yükseköğretim kurumlarında, ücretleri karşılığında, eğitim verilmesi için yasal altyapı oluşturulması da önerilebilir. Ayrıca, üniversitelerde bölümler açılarak, buradan mezun olan kişilere özel güvenlik görevlisi olması hususunda öncelik tanınması yerinde olacaktır.

Diğer taraftan, özel güvenlik adı altında hukuka aykırı eylemlerde bulunan oluşumların engellenmesi ve güvenlik zafiyetinin önlenmesi amacıyla özel güvenlik teşkilatının belirli aralıklarla etkin bir şekilde denetlenmesi gerekmektedir.

Önemle vurgulanmalıdır ki, güvenlik hizmetlerini özel güvenlik görevlileri aracılığıyla yerine getirmesi, devletin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır. Örneğin, mutlak zorunlu olandan daha fazla güç kullanılarak kişilerin yaşama haklarının ihlal edilmesinden devlet sorumludur. AİHM'in bugüne kadar özel güvenlik görevlilerinin zor kullanmasından kaynaklanan bir başvuru ile ilgili verdiği doğrudan bir kararı bulunmamaktadır. Ancak, Costello-Roberts-Birleşik Krallık davasında, özel bir okul müdürünün bir öğrenciye verdiği disiplin cezasından dolayı devletin AİHS kapsamında sorumlu tutulup tutulamayacağını değerlendirmiştir. Sonuç olarak, okul disiplininin Birleşik Krallık'ın eğitim hakkını sağlama yükümlülüğü kapsamında kaldığı gerekçesiyle “...Devletin yükümlülüklerini özel kurumlara ya da kişilere devrederek sorumlulukta kurtulamayacağına...” karar vermiştir.⁶⁷ Benzer şekilde, tıbbi uygulama hatasıyla (malpractice) ilgili birçok kararında AİHM, yanlış tedavi uygulan kişinin kamuya ait bir hastanede ya da özel sektörde çalışmasına bakmaksızın olaydan devleti sorumlu tutmuştur ve yaşama hakkının ihlal edilip edilmediğini incelemiştir.⁶⁸ Başvuranın kardeşinin köy korucuları tarafından kaçırıldığı ve öldürüldüğünün iddia edildiği Avşar-Türkiye davasında ise, köy korucularının resmi bir statüye, görev ve sorumluluklara sahip oldukları ve jandarma komutanının emri altında çalıştıkları gerekçesiyle devletin AİHS'in 2. maddesinde düzenlenen yaşama hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.⁶⁹ Tüm

67 Costello-Roberts-Birleşik Krallık Kararı, no. 13134/87, 25 Mart 1995.

68 Calvelli ve Ciglio, [BD], no. 32967/96, 17 Ocak 2002; Vo-Fransa Kararı, [BD], no. 53924/00, 8 Temmuz 2004; Gülender Kaya-Türkiye Kararı, no. 73296/01, 21 Haziran 2001; Powell-Birleşik Krallık Kararı, no. 45305/99, 5 Nisan 2000; Giuliano Lazzarini ve Maria Paola Ghiacci-İtalya Kararı, no. 53749/00, 7 Kasım 2002; Erikson-İtalya Kararı, no. 37900/97, 26 Ekim 1999.

69 Avşar-Türkiye Kararı, no. 25657/94, 10 Temmuz 2001. Hukukumuzda köy korucuları gibi özel

bu kararlardan AİHM'in, eğitim, sağlık ve güvenlik gibi esasen devletin sorumluluğunda olan alanlara ilişkin görevlerini, özel kişilere devretse bile, bu görevler ifa edilirken özel aktörlerin yaptıkları hatalardan devleti sorumlu tutma eğiliminde olduğu sonucu çıkarılabilir.

Diğer taraftan, yine AİHM kararında da vurguladığı üzere, devletin kişilerin beden bütünlüğünü ve yaşamını koruma konusundaki öncelikli görevi, uluslararası standartlar ışığında, özellikle kolluğun zor ve ateşli silah kullanabileceği sınırlı durumları tanımlayarak, uygun bir yasal ve idari çerçeveyi oluşturmaktır.⁷⁰ Ulusal mevzuat, AİHS'in 2. maddesinde açıkça belirtilen "kesinlikle gerekli olma" koşuluna ve bu maddeden içtihat yoluyla türetilen "katı orantılılık" ilkesine⁷¹ uygun hale getirilmelidir.⁷²

Bu bağlamda, özel güvenlik görevlileri, görev alanlarında ve görevli oldukları süre içerisinde yetkilerini kullanırlarken direnişle karşılaştıklarında, tüm barışçıl yolları denemelerine rağmen başka bir çarenin kalmadığı durumlarda, direnmeyle orantılı olarak ve görevin yerine getirilmesini sağlayacak ölçüde zor kullanabilirler. Ancak, 5188 sayılı Kanun, zor kullanma yetkisinin, özellikle de bu yetki kapsamında silah kullanmanın, hangi koşullarda ve ne şekilde kullanılacağına açıkça belirlenmesi açısından yeterli gözükmemektedir. Bu hususunun kanun koyucu tarafından âcilen ele alınması ve uygulamada oluşacak tereddütleri gidermek amacıyla bu eksikliğin biran önce giderilmesi gerekmektedir.

Bu düzenlemeyle, uluslararası hukuk kuralları ve özellikle de AİHM içtihatları dikkate alınarak, kamu düzeninin sağlanması

güvenlik görevlilerinin de, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı kabul edilmiştir.

70 Giuliani ve Gaggio-İtalya Kararı, p. 209, Bakan-Türkiye Kararı, 50939/99, 12 Haziran 2007, p. 49; Makaratzis-Yunanistan Kararı, p. 57-59;

71 Bu ilke, 2. maddenin metninde açık bir şekilde geçmemesine rağmen, Mahkeme tarafından içtihatlarla ortaya konulmuştur. Bu içtihatlara göre, kullanılan güç, 2. maddenin 2. fıkrasında belirtilen amaçları elde etmek için "katı bir şekilde orantılı (strictly proportionate)" olmalıdır (Örneğin bkz. McCann ve Diğerleri-Birleşik Krallık Kararı, p.149; Oğur-Türkiye Kararı, p.78; Salman-Türkiye Kararı, [BD], no.21986/93, 27 Haziran 2000, p.98; Ramsahai ve Diğerleri-Hollanda Kararı, p.286; Şat-Türkiye Kararı, no.14547/04, 10 Temmuz 2012, p.72). Özetle, bu ilke, elde edilmek istenilen meşru amaçla kullanılan güç arasındaki adil dengeyi (fair balance) ifade etmektedir (GÖZÜBÜYÜK Şeref ve GÖLCÜKLÜ Feyyaz, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması**, 9.Bası, Ankara: Turhan Kitabevi, 2011, s.145-146 ve 166)

72 Hamiyet Kaplan vd.-Türkiye Kararı, 36749/97, 13 Eylül 2005, p. 47; Nachova vd.-Bulgaristan Kararı, p. 96; Giuliani ve Gaggio-İtalya Kararı, p. 209

Özel Güvenlik Görevlilerinin Zor Kullanma Yetkisi

ve suçla mücadele edilebilmesi amacıyla, keyfilğe ve gücün kötüye kullanılmasına neden olmayacak oranda, özel güvenlik görevlilerine silah kullanma yetkisi verilmelidir. Ayrıca, özel güvenlik görevlilerinin 5188 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesi gereğince görevlendirildiği durumlarda zor kullanma yetkisi ve bu bağlamda silah kullanma yetkisinin kapsam ve sınırları belirlenmelidir.

KAYNAKÇA

ALÇALAR Mustafa, Kolluğun Zor Kullanma Yetkisi, Yüksek Lisan Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006 (<http://tez2.yok.gov.tr/>)

ARTUK Mehmet Emin/GÖKCEN Ahmet/YENİDÜNYA Ahmet Canner, Ceza Hukuk Özel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, 10.Baskı

ASLAN Emin, Silah Kullanılması ile İlgili Uygulamalar ve Değerlendirmeler, Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi, Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları, No:6, İstanbul 2005

AVCI Ali, Özel Kolluğun Zor Kullanma Yetkisi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı (Doktora Tezi), Ankara 2011

AYDIN Ahmet Hamdi, İnsan Hakları Açısından Polisin Güç Kullanma Yetkisinin Meşruiyeti, 21. Yüzyılda Polis, Ed.: İbrahim Cerrah/Emin Semiz, 2. Baskı, Ankara 1999

BAŞOĞUL Ali, Türkiye’de Özel Güvenlik Hizmetleri ve 5188 sayılı Kanun, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisan Tezi, <http://tez2.yok.gov.tr/>

BUCAKTEPE Adil, Genel İdari Kolluk ve Kolluk İşlemleri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı (Doktora Tezi), Ankara 2008

CRAWSHAW Ralph, “International Standards on the Right to Life and the Use of Force by Police”, The International Journal of Human Right, Vol.3, No.4 (Winter 1999), pp.67-91, Published by **Frank Cass, London**

ÇALIŞKAN Mustafa, Türk Kamu ve Özel Sektöründe Özel Güvenlik Görevlileri ve Yetkilerinin İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <http://tez2.yok.gov.tr/>

DALDA Yusuf Vehbi, Özel Güvenlik Hizmetleri, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Legal Yayıncılık, İstanbul Yaz 2007, Yıl: 4, Sayı: 11

DEMİRCİ Tugay, Özel Güvenlik Yasası ve Yaşanan Sorunlar, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Legal Yayıncılık, İstanbul Yaz 2007, Yıl: 4, Sayı: 11

DERDİMAN R. Cengiz, Özel Güvenlik Anlayışı ve 5188 Sayılı Kanunun Uygulanmasından Doğan Sorunlara İlişkin Değerlendirmeler, http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=%225188%20say%20C4%B11%20C4%B1%20kanun%20gerek%20C3%A7esi%22&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CCoQFjAA&url=http%3A%2F%2Fsbmyo.uludag.edu.tr%2F08-sosyalce%2Frcd-5188.doc&ei=dI-KUfe_O8TrPKTFgMAP&usg=AFQjCNEEAqk7zWJeHFM-qiLb71bkYkuzEQ&bvm=bv.46226182,d.ZWU, Erişim Tarihi: 08.05.2013.

DERDİMAN R. Cengiz, Polis Yönetimi ve Hukuku, Nobel Yayın Dağıtım, 3. Baskı, Ankara 2007

DÖNMEZER Sulhi, Kolluğun Zor Kullanma Yetkisi ve İnsan Hakları, Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi, Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları, No:6, İstanbul 2005

GELERİ Aytekin, Özel Güvenlik Personelinin Görevleri, Özel Güvenlik Sistemleri, Editörler: Ertuğrul Uzun/Elif Uzun, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2011, 3. Baskı

GÖZÜBÜYÜK Şeref ve GÖLCÜKLÜ Feyyaz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, 9.Bası, Ankara: Turhan Kitabevi, 2011

GÜMÜSTÜS Cengiz, Özel Güvenlik-Tanımlar ve Sektör Sorunları, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Legal Yayıncılık, İstanbul Yaz 2007, Yıl: 4, Sayı: 11

GÜNDOĞAN Kadir/KOÇ Cihan/ÖZBUDAK Coşkun, Kolluğun Önleyici ve Adli Görevleri, Ankara 2009, 6.Baskı

HAKERİ Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2008, 7. Bası

KARAGÖZ Ahmet, Özel Güvenlik Kuruluşları Eğitimi, Görev ve Yetkileri, Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi, Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları, No:6, İstanbul 2005

KARAKAYA Naim, Özerk Değil Özel Güvenlik, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Legal Yayıncılık, İstanbul Yaz 2007, Yıl:

4, Sayı: 11

KILDAN İsmail Turgut/BAHADIR Oktay, Zor Kullanma Yetkisine İlişkin Sınırın Aşılması Suçu, Adalet Akademisi Dergisi, Yıl: 3, Sayı11, Ekim 2012

KONTOS Alexis P., “Private’ security guards: Privatized force and State responsibility under international human rights law, Non-State Actors and International Law, Netherlands, Volume 4, Number 3, Martinus Nijhoff Publishers, 2004

OSMANOĞLU M. Kerem, Polis’in Zor Kullanma Yetkisi ve İnsan Hakları, Beta Yayınları, İstanbul 2012

ÖZBEK Veli Özer/KANBUR Nihat/BACAKSIZ Pınar/DOĞAN Koray/TEPE İlker, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2010

ÖZGENÇ İzzet, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi (Genel Hükümler), T.C.Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları 3.Baskı Ankara 2006

ÖZGENÇ İzzet; “Kolluk Görevlilerinin Zor ve Silah Kullanma Yetkisi”, Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri- II, Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2008

ŞAFAK Ali, “Polis’in Kuvvete Başvurma Yetkisi, Zora Başvurma Türleri ve Sınırı Aşma Sorunu”, Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri- II, Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2008

ŞAFAK Ali, Özel Koruma Görevlilerinin Yetki-Görev ve Eğitimi Sorunu Türkiye Gerçeği, 21. Yüzyılda Polis’in Eğitimi Sempozyumu Bildirileri, Ankara 2001

TEZSEVER Serhat, Polis’in Yetkileri, 3. Baskı, İstanbul 1993

TOROSLU NEVZAT, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara, Eylül 2011, 16. Baskı

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>,

UYAP Yargıtay Karar Sorgulama Ekranı

YAŞAR Osman/GÖKCAN Hasan Tahsin/ARTUÇ Mustafa, Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, Cilt 5

YENİSEY Feridun, Kolluk Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 2009

YARARLANILAN AİHM KARARLARI

Andronicou ve Constantinou-Kıbrıs Kararı, no.25052/94, 9 Ekim 1997

Avşar-Türkiye Kararı, no. 25657/94, 10 Temmuz 2001

Bakan-Türkiye Kararı, no. 50939/99, 12 Haziran 2007

Calvelli ve Ciglio, [BD], no. 32967/96, 17 Ocak 2002

Costello-Roberts-Birleşik Krallık Kararı, no. 13134/87, 25 Mart 1995

Erikson-İtalya Kararı, no. 37900/97, 26 Ekim 1999

Finogenov ve Diğerleri-Rusya Kararı, no.18299/03 ve 27311/03, 20 Aralık 2011

Giuliani ve Gaggio-İtalya Kararı, [BD], no. 23458/02, 24 Mart 2011

Giuliano Lazzarini ve Maria Paola Ghiacci-İtalya Kararı, no. 53749/00, 7 Kasım 2002

Gülender Kaya-Türkiye Kararı, no. 73296/01, 21 Haziran 2001

Hamiyet Kaplan vd.-Türkiye Kararı, no. 36749/97, 13 Eylül 2005

Kakoulli-Türkiye Kararı, no. 38595/97, 22 Kasım 2005

Makaratzis-Yunanistan Kararı, [BD], no. 50385/99, 20 Aralık 2004

McCann ve Diğerleri-Birleşik Krallık Kararı, [BD], no. 18984/91, 27 Eylül 1995

Nachova ve Diğerleri-Bulgaristan Kararı, [BD], no. 43577/98 ve 43579/98, 06 Temmuz 2005

Oğur-Türkiye Kararı, [BD], no. 21594/93, 20 Mayıs 1999

Powell-Birleşik Krallık Kararı, no. 45305/99, 5 Nisan 2000

Ramsahai ve Diğerleri-Hollanda Kararı, [BD], no. 52391/99, 15 Mayıs 2007

Salman-Türkiye Kararı, [BD], no.21986/93, 27 Haziran 2000

Özel Güvenlik Görevlilerinin Zor Kullanma Yetkisi

Şat-Türkiye Kararı, no.14547/04, 10 Temmuz 2012

Vo-Fransa Kararı, [BD], no. 53924/00, 8 Temmuz 2004